

Παρουσίαση τοῦ βιβλίου
*Ἀπὸ τὸν Θρίαμβο στὴν Καταστροφή. 100 χρόνια ἀπὸ τὴν Μικρασιατικὴ
Ἐκστρατεία καὶ τὴ Μικρασιατικὴ Καταστροφή.*

Κομοτηνὴ, Τσανάκλειος Σχολή, 15 Ἀπριλίου 2022

Ἐκδόσαμε τό βιβλίο αὐτό κινούμενοι πατριωτικά, γιὰ νά μὴν λησμονήσουμε ὡς Ἕλληνες τὸν ἀνατολικό πνεύμονα τοῦ Ἑλληνισμοῦ, πού ἦταν ἡ καθ' ἡμᾶς Ἀνατολή. Ἀφετέρου θέλουμε νά τιμήσουμε τοὺς πεσόντες γιὰ τό ἑλληνικό μέλλον πού καθόρισε ἡ ἐπικὴ Μικρασιατικὴ Ἐκστρατεία.

Τό βιβλίο περιλαμβάνει ἑκατοντάδες φωτογραφίες ἀπὸ τίς διασκέψεις καὶ τίς μάχες τοῦ Μικρασιατικοῦ Πολέμου. Δίνεται ἔτσι μίᾱ σφαιρική εἰκόνα τοῦ τί ἔγινε.

Ἡ ἐκστρατεία τῶν Ἑλλήνων στὴν Ἀσία ἔγινε γιὰ νά διασωθοῦν οἱ ἀπόγονοι τῶν πάλαι ποτέ ἱστορικῶν Ἑλλήνων, πού δέν εἶχαν χάσει τὴν Ἑλληνικότητά τους καὶ κατοικοῦσαν ἐκεῖ ἀπὸ τὸν 20^ο αἰῶνα π.Χ. Οἱ νεώτεροι Ἕλληνες στεροῦνται τίς πληροφορίες καὶ τίς γνώσεις γιὰ νά κατανοήσουν τὴν ἡρωϊκὴ πορεία καὶ τὸν ἀγῶνα τῆς Ἑλληνικῆς Στρατιᾶς, πού ἦταν ἡ μεγαλύτερη καὶ πιὸ ὀργανωμένη ὑπερπόντια ἐκστρατεία τὴν ὁποία διεξήγαγε ὁ Ἑλληνικός λαός. Ἡ προσπάθεια ἀπελευθέρωσης τῆς Καθ' ἡμᾶς Ἀνατολῆς καὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ ἡ τραγικὴ κατάληξή της, ἀποτελοῦν σήμερα ἓνα ἱστορικό γεγονός πού ἔχει ἀφήσει ἀνοιχτά τραύματα στὴ συνείδηση τοῦ Νεοέλληνα.

Οἱ Τοῦρκοι, πού κατοικοῦσαν στίς στέπες τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας, κινήθηκαν πρὸς τὴ Δύση κατὰ τὸν 9^ο αἰῶνα μ.Χ. ἀναζητῶντας τόπο ἐγκατάστασης. Ἡ κίνησή τους αὐτὴ εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα τὴν πτώση τῆς χιλιόχρονης Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας καὶ τὴν κατάκτηση τῆς κορωνίδας τῶν πόλεων, Κωνσταντινούπολης. Ὡστόσο, κατὰ τὸν 16^ο αἰῶνα ἡ Ὄθωμανικὴ Αὐτοκρατορία ἤδη βρισκόταν στὰ πρόθυρα τῆς παρακμῆς. Ἡ οἰκονομία της εἶχε μείνει πίσω σέ σχέση μέ τίς οἰκονομίες τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν καὶ εἶχε μεταπέσει σέ κατάσταση ἡμιαποικιακή.

Από την αρχαιότητα οι Έλληνες κατοικοῦσαν γύρω από τις τρεις θάλασσες της Ρωμηοσύνης: Τό Αἰγαῖο, τήν Προποντίδα καί τόν Εὐξείνιο Πόντο, ὅπως καί σέ περιοχές ὅπου βρισκόταν κάτω ἀπό τήν τουρκική αὐθαιρεσία. Συγκροτοῦσαν ἰσχυρές κοινότητες καί κυριαρχοῦσαν οἰκονομικά. Εἶχαν στίς ἀρχές τοῦ 20^{οῦ} αἰώνα ἐπιτύχει βαθμούς ἐκσυγχρονισμοῦ χωρίς νά χάσουν τήν πολιτισμική ταυτότητά τους, πού τίς κατέτασσε ὡς κύριο στοιχεῖο τῆς ἀστικής τάξης τῆς Ὄθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας. Ἀριθμοῦσαν περί τά 2.000.000, ἐνῶ οἱ ὑπόλοιποι Έλληνες τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου καί τῶν περιοχῶν, πού οἱ Έλληνες εἶχαν διασπαρεῖ, ἀριθμοῦσαν περί τά 7.000.000. Τούς Έλληνες τῆς Καθ' ἡμᾶς Ἀνατολῆς ἐνέπνεε ἡ πίστη καί ἡ λαχτάρα γιά τήν ἀπελευθέρωσή τους ἀπό τόν ζυγό τῶν Τούρκων, ἐνῶ οἱ μυστικές προφητεῖες στήριζαν τήν καθημερινότητά τους.

Τόν 19^ο αἰώνα σημειώθηκε ἡ πρόθεση τῶν Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων νά διαμελίσουν τήν ἀδύναμη καί διεφθαρμένη Ὄθωμανική Αὐτοκρατορία. Τότε ἕνα μικρό τμήμα τῆς Ἑλλάδας ἀπελευθερώθηκε μέ τήν βοήθεια τους τό 1829.

Κατά τόν Πρῶτο Παγκόσμιο Πόλεμο, ἡ στρατηγικά καί γαιωπολιτικά σημαντική Ἑλλάδα βρέθηκε μπροστά στό δίλημμα σέ ποιό στρατόπεδο νά ἐνταχθεῖ: Στόν συνασπισμό τῶν Κεντρικῶν Δυνάμεων ἢ στήν Ἀντάντ, ὅπως λεγόταν ὁ συνασπισμός τῆς ἐγκάρδιας συνεννόησης Ἀγγλίας - Γαλλίας.

Ὁ Βασιλιάς τῆς Ἑλλάδας Κωνσταντῖνος, πού εἶχε παντρευτεῖ τήν ἀδελφή τοῦ Κάιζερ τῆς Γερμανίας, ἐπῆζε γιά τή συμμετοχή τῆς Ἑλλάδας στό πλευρό τῆς Γερμανίας. Τό 1915 οἱ ἐξελίξεις ἦταν ἀρνητικές γιά τήν Ἑλλάδα. Σημειώθηκε ρήξη μεταξύ Βενιζέλου καί Κωνσταντίνου πού ὁδήγησε στή δημιουργία δύο Ἑλληνικῶν κρατῶν. Αὐτοῦ τῆς Ἀθήνας καί αὐτοῦ πού ἱδρυσε ὁ ἀνῆσυχος Βενιζέλος στή Θεσσαλονίκη. Ἡ σύμμαχος τῶν Ἑλλήνων Ἀντάντ ἀπέστειλε τόν Γαλλικό Στόλο, ὁ ὁποῖος ἔπλευσε πρὸς τόν Πειραιά καί ἐκθρόνισε τόν Κωνσταντῖνο, ἀνεβάζοντας στόν θρόνο του τόν πρίγκιπα Ἀλέξανδρο. Ἀκολούθως, ὁ Ἑλληνικός Στρατός πολέμησε ὡς σύμμαχος τῆς Ἀντάντ στή Μακεδονία τούς Βουλγάρους. Ἡ ἐπίδοσή του ἦταν ἐξαιρετική. Αὐτό ὁδήγησε στήν κυριαρχία τοῦ

Βενιζέλου, ο οποίος μέ τή συμμετοχή του στήν ύπογραφή τής Συνθήκης τών Βερσαλλιών απέκτησε γνωριμίες καί κϋρος στά άνώτατα κλιμάκια τής ήγεσίας τής Άντάντ ώς ήγέτης μεγάλου βεληνεκοϋς.

Οί ικανότητες τοϋ Βενιζέλου καί ή φιλία του μέ τόν Πρωθυπουργό τής Μεγάλης Βρετανίας, Λόυδ Τζώρτζ, όδήγησαν τόν Ιούλιο τοϋ 1920 στή Συνθήκη τών Σεβρών, ή όποία καθόριζε τήν πολιτική πραγματικότητα στή Μέση Άνατολή καί τόν διαμελισμό τής Όθωμανικής Αϋτοκρατορίας. Τό τέλος δηλαδή τής σημαντικής τουρκικής παρουσίας στήν Άνατολή. Ή Συνθήκη τών Σεβρών ήταν έπιστέγασμα τής άποβολής τών Τούρκων από τά έδάφη πού μέχρι τότε κατείχαν. Ή Συνθήκη τών Σεβρών δέν έγινε δεκτή καί δέν ύπογράφη από τήν σέ σχηματισμό εύρισκόμενη τότε Τουρκία. Παρ' όλη τήν άνυπακοή τής Τουρκίας, ή Τουρκία συνέχισε νά αναπτύσσει τακτικό στρατό καί νά έξοπλίζεται.

Ή Μεγάλη Ίδέα, είναι ιδέα συμφυής μέ τήν ύπαρξη τών Έλλήνων καί έχει ιδεολογική συνέχεια πού κρατά 2.500 χρόνια. Ή Μεγάλη Ίδέα έχει συκοφαντηθεί, άφοϋ όδήγησε σέ έκτεταμένη αίματοχυσία. Είναι μία ιδεολογία πού πήρε μέσα στους αιώνες μορφή αλυτρωτική καί έθνικιστική. Στήν αρχαιότητα ό Πλάτων διετύπωσε στους διαλόγους του «Κριτίας» καί «Τίμαιος» τήν έθνοκεντρική άποψη ότι ή Άθήνα ήταν προικισμένη από τούς Θεούς νά κρατά τήν κοσμική τάξη. Ή Μάχη τοϋ Μαραθώνα καί ή νίκη τής Άθήνας επί τών Βασιλέων τής μυθικής Άτλαντίδας εξασφαλίζουν στήν Εϋρώπη καί στήν Άσία έλευθερία από κατακτητές. Άργότερα κατά τή Φραγκοκρατία ό Αϋτοκράτωρ τής Νίκαιας Μιχαήλ Παλαιολόγος ό Η' κατά τή συγκινητική καί θριαμβευτική είσοδό του στήν άπελευθερωμένη από τούς Φράγκους Κωνσταντινούπολη στίς 15.8.1261, έκφώνησε βαρυσήμαντο λόγο στή Χρυσή Πύλη, τοϋ όποίου ή κατάληξη άναγνώριζε τήν Ελλάδα σαν πνευματικό, πολιτικό καί ήθικό ήγέτη τοϋ κόσμου.

Θεωρητικός υπερασπιστής τής Μεγάλης Ίδέας ήταν ό Έλευθέριος Βενιζέλος. Κατά τή μαθητική του ήλικία σχεδίασε στό μαθητικό του τετράδιο ένα χάρτη τής Μεγάλης Ίδέας. Άργότερα, ζήτησε νά έντοπίσουν τό σημείο στό όποιο διακόπηκε ή λειτουργία στήν Άγία Σοφία στίς 29 Μαΐου 1453 καί νά τοϋ φέρουν τό στέμμα τοϋ Ιουστινιανοϋ από τό

Ἱεροσόλυμα καί τή δαλματική τοῦ Αὐτοκράτορα Ἰωάννη Τσιμισκή ἀπό τό Ἅγιον Ὅρος. Σκόπευε νά ἀναδείξει Αὐτοκράτορα τόν Βασιλιά Ἀλέξανδρο, στόν ὁποῖο εἶχε πεῖ τό 1919: «Θά σᾶς πάω στήν Πόλη μεγαλειότατε!»

Τό 1919, μετά τή συνθηκολόγηση τῆς Ὄθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας μέ τήν Ἀντάντ, τό Συμβούλιο Εἰρήνης ζήτησε ἀπό τήν Ἑλλάδα νά ἀποστείλει στρατεύματα στήν Οὐκρανία γιά νά ὑποστηρίξει τά στρατεύματα τῆς Ἀντάντ, πού πολεμοῦσαν ἐκεῖ λόγω τοῦ ἐμφυλίου πολέμου μεταξύ Μπολσεβίκων καί τῆς νόμιμης κυβέρνησης τῆς Ρωσίας. Τό ἀντάλλαγμα ἦταν ἡ ἐντολή πρὸς τήν Ἑλλάδα νά καταλάβει τή Σμύρνη καί τήν περιοχή της. Ἡ ἀπόβαση τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ ἀπό τήν Οὐκρανία στή Σμύρνη ἔγινε στίς 2 Μαΐου 1919. Ἡ σταδιακά ἀποβιβασθεῖσες δύο μεραρχίες δέν ἦταν ἐπαρκῆς δύναμη γιά νά καταστείλει τή δράση τῶν ὁμάδων ἀνταρτῶν Τούρκων Τσετῶν, οἱ ὁποῖοι παρενοχλοῦσαν τό στράτευμα μέ συνεχεῖς ἐπιθέσεις. Ἡ κατάσταση ὀδηγοῦσε σέ ὁλοκληρωτικό πόλεμο Ἑλλήνων καί Τούρκων. Ὁ Μουσταφά Κεμάλ ἐγκατέλειψε τήν ὑπηρεσία τοῦ Σουλτάνου στήν Κωνσταντινούπολη καί ἀποβιβάστηκε στή Σαμψούντα τοῦ Πόντου, ὅπου ἀνέλαβε τήν ἡγεσία τῶν Τούρκων καί ἄρχισε νά ὀργανώνει τόν τακτικό στρατό ἀπό τά ὑπολείμματα τοῦ Μεγάλου Πολέμου. Οἱ Τοῦρκοι πολεμοῦσαν γιά τήν ὑπαρξή τους. Ὁ Ἑλληνικός Στρατός πολεμοῦσε μέ ἐπιμονή καί προσπάθεια γιά τήν ἀπελευθέρωση τῶν ὁμοδόξων του.

Τό ὄνειρο τῆς Μεγάλης Ἰδέας καί ἡ μυθολογία τῆς Τουρκοκρατίας εἶχαν ἀρχίσει νά πραγματοποιοῦνται.

Μέ τή λήξη τοῦ Μεγάλου Πολέμου ἄρχισαν νά τακτοποιοῦνται τά πολιτικά προβλήματα πού γεννήθηκαν. Στή Μικρά Ἀσία, μέ τήν εἴσοδο τοῦ 1920, τό κλίμα ἦταν αισιόδοξο. Τόν Ἰούλιο τοῦ 1920 ἀπελευθερώνεται ἡ Ἀνατολική Θράκη, κοιτίδα Ἑλληνισμοῦ. Στίς 28 Ἰουλίου 1920 ὑπογράφεται ἡ Συνθήκη τῶν Σεβρῶν καί ἡ Θράκη (Ἀνατολική καί Δυτική) ἐνσωματώνεται στό Ἑλληνικό Κράτος. Τόν ἴδιο καιρό συζητεῖται ἡ ἀπόδοση στήν Ἑλλάδα τῆς Κωνσταντινούπολης. Ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος ἔχει θριαμβεύσει.

Ἡ νεαρή ΕΣΣΔ προσέγγισε τήν Τουρκία, τήν ὁποία ἐφοδίαζε μέ παντοειδῆς πολεμικό ὕλικό. Ἡ Ἑλλάδα διέθετε ἓνα μοντέρνο Στρατό,

πολυπληθέστερο του τουρκικού. Ωστόσο, οι έπιτελικές υπηρεσίες του Έλληνικού Στρατού ζητούσαν την αύξηση των δέκα μεραρχιών του με έπιστράτευση. Πράγμα που δεν ήταν δυνατόν για οικονομικούς λόγους.

Την 1^η Νοεμβρίου του 1920 διεξήχθησαν ελληνικές βουλευτικές εκλογές με αποτέλεσμα ο Βενιζέλος να χάσει την πλειοψηφία. Η νέα φιλοβασιλική κυβέρνηση έκανε στροφή 180 μοιρών στην πολιτική της, όσον αφορά τον πόλεμο και την εκστρατεία και υιοθέτησε την πολιτική του Βενιζέλου, την πολιτική δηλαδή, την οποία η ίδια είχε καταγγείλει υποσχόμενη ειρήνη στους ψηφοφόρους, για να κερδίσει τις εκλογές.

Ο διχασμός του 1915 έμφανίστηκε και πάλι, με αποτέλεσμα χιλιάδες έμπειροπόλεμοι αξιωματικοί να εγκαταλείψουν την εκστρατεία. Στή θέση τους τοποθετήθηκαν αξιωματικοί χωρίς πολεμική πείρα. Παράλληλα, χιλιάδες στελέχη και όπλίτες της Στρατιάς αποστρατεύτηκαν τό 1921. Η Στρατιά στερήθηκε την έμπειρία του Πολέμου με αποτέλεσμα η ήγεσία της να πελαγοδρομεί.

Τό 1921 ήταν τό έτος των μεγάλων επιχειρήσεων. Σέ αυτές ο Έλληνικός Στρατός, αφού πέτυχε μιά μεγάλη νίκη κατά των Τούρκων στο Έσκι Σεχέρ, αναγκάστηκε να βαδίσει στο έσωτερικό της Τουρκίας και να δώσει μάχες στον Σαγγάριο, υπό δυσμενείς συνθήκες, προσπαθώντας να διασπάσει τή γραμμή άμυνας των Τούρκων και να φθάσει στην Άγκυρα. Η προσπάθεια απέτυχε και ο Έλληνικός Στρατός αναγκάστηκε να έπιστρέψει στις βάσεις του, που ήταν τό Έσκι Σεχέρ, ή Κιουτάχεια, τό Άφιόν Καραχισάρ και ή Σμύρνη.

Η τελική φάση του άγώνα έλαβε χώρα στις 13 Αύγουςτου 1922, όταν οι Τούρκοι έπιτέθησαν στην Έξέχουσα του Άφιόν Καραχισάρ με βαρύ πυροβολικό. Οι Τούρκοι με ήγέτη τον Ίσμέτ Ίνονοϋ διέθεταν στο σημείο αυτό του μετώπου υπεροχή ένας προς όκτώ. Δυστυχώς, στις 19 Αύγουςτου 1922 τό Έλληνικό μέτωπο διασπάσθηκε. Τό τί έπακολούθησε είναι κάτι που μόνο ή νοσηρή φαντασία μπορεί να μάς δώσει. Οι Έλληνες όπλίτες υποχωρούσαν άτακτα. Συμμορίες Τσετών και χωρικοί δολοφονούσαν μεμονωμένους στρατιώτες. Οι Μικρασιάτες στρατιώτες εκτελέστηκαν άμέσως. Όσοι είχαν την άτυχία να αιχμαλωτισθούν πέρασαν από μαρτύρια. Τά χωριά, τουρκικά και ελληνικά κάηκαν. Τό

βέβαιο είναι ότι η Σμύρνη πυρπολήθηκε από τούς Τούρκους, μέ τούς κατοίκους νά τρέχουν αλλόφρονες νά σωθοῦν. Ένα θλιβερό κεφάλαιο είναι ή μοίρα τῶν αδυνάμων στρατιωτῶν καί πολιτῶν πού δέχθηκαν τή μανία τῆς ἐκδίκησης τῶν Τούρκων.

Ήταν μία μορφή γενοκτονίας, ἀφοῦ οἱ Τοῦρκοι παραβίασαν ὅλους τούς παραδεκτούς νόμους πολέμου καί σκόπευαν νά ἐξοντώσουν ἢ νά ἀπωθήσουν στήν Ἑλλάδα τούς ἐλληνικούς πληθυσμούς. Ἀκόμη καί στόν μακρινό Πόντο καί στήν Καππαδοκία οἱ ἐλληνικοί πληθυσμοί ἀφ' ἑνός ἐξοντώθηκαν, ἀφ' ἑτέρου ἀναγκάσθηκαν νά γίνουν πρόσφυγες μέ προορισμό τήν Ἑλλάδα. Ἡ Τουρκία ἐπέτυχε αὐτό πού ζητοῦσε γιά χρόνια, δηλαδή τήν ἐξόντωση καί τήν ἀπαλλαγή ἀπό τούς ἐλληνικούς πληθυσμούς πού βρισκόταν στήν ἐπικράτειά της, ὅπως ἔγινε τό 1915 μέ τούς Ἀρμένικους πληθυσμούς.

Στή Διάσκεψη Ἀνακωχῆς στά Μουδανιά τόν Σεπτέμβριο τοῦ 1922, ἡ Ἑλλάδα παρέστη σιωπηρῶς σάν ἀπλός παρατηρητής, στόν ὁποῖο ὑπαγορεύτηκαν τά εἰς βάρος του μέτρα. Εἶναι γεγονός ὅτι ἡ Μεγάλη Βρετανία μελετοῦσε τήν κήρυξη πολέμου πρὸς τήν Τουρκία, πρᾶγμα πού ἦταν πολιτικά δύσκολο καί γι' αὐτό ἀναγκάσθηκε ἡ Ἑλλάδα νά ὑποχωρήσει καί νά ὑπογράψει τή Συνθήκη Ἀνακωχῆς, πού τήν ὑποχρέωνε σέ ἐγκατάλειψη τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης ἀμαχητί. Δηλαδή, ἡ Ἑλλάδα ἀπάντησε ἐθελόδουλα στήν ἀπορία τοῦ Λόρδου Κῶρζον: *Ποιος θά ὑποχρεώσει τούς Ἕλληνες νά ἐγκαταλείψουν τήν Ἀνατολική Θράκη ; Ἡ Μεγάλη Βρετανία δέν τήρησε τίς ὑποχρεώσεις της πρὸς τήν Ἑλλάδα, ἀλλά προτίμησε νά συνδιαλλαγεῖ μέ τήν Τουρκία.*

Ἡ Συνθήκη τῆς Λωζάνης πού ἀκολούθησε στίς 24 Ἰουλίου 1923 ἀναγνώρισε τή νέα κατάσταση καί συμπεριέλαβε καί τή Συνθήκη Ἀνταλλαγῆς τῶν Πληθυσμῶν μεταξύ Ἑλλάδας καί Τουρκίας.

Ἡ νέα κατάσταση τῆς Ἀνατολῆς ἦταν αὐτή πού πουθενά δέν ἀκουγόταν ἡ Ἑλληνική γλώσσα.